

Morten Walløe Tvedt

Å skrive jus til eksamen

5. utgave

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

Å skrive jus til eksamen

Morten Walløe Tvedt

Å skrive jus til eksamen

5. utgave

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

© CAPPELEN DAMM AS, Oslo, 2025

ISBN 978-82-02-75914-8

5. utgave, 1. opplag 2025

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Cappelen Damm AS er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Enhver bruk av hele eller deler av utgivelsen som input eller som treningskorpus i generative modeller som kan skape tekst, bilder, film, lyd eller annet innhold og uttrykk, er ikke tillatt uten særskilt avtale med rettighetshaverne.

Bruk av utgivelsens materiale i strid med lov eller avtale kan føre til inndragning, erstatningsansvar og straff i form av bøter eller fengsel.

Forfatterfoto: Gilucci Augusto

Omslagsdesign: Kristian Storøy Tennebø

Design og sats: Bøk Oslo AS

Trykk og innbinding: Livonia Print SIA, 2025, Latvia

Papiret i Cappelen Damms bøker er hentet fra bærekraftig skogsvirke. Ingen av forlagets produkter bidrar til avskoging eller forringelse av skog. Cappelen Damm arbeider for å redusere miljøbelastningen fra våre bøker så mye som mulig.

Les mer om Cappelen Damms miljøarbeid ved å scanne QR-koden:

www.cda.no

akademisk@cappelendamm.no

Innhold

Forord til femte utgave	12
--------------------------------------	----

Forord til første utgave	15
---------------------------------------	----

Kapittel 1

Innledning til Å skrive jus	17
--	----

1.1	Hvorfor bør du trene på å skrive jus?	17
1.1.1	Hvilke egenskaper tester eksamen?	18
1.1.2	Skrivetrening som metode for å lære jus	18
1.2	Hvem skriver du til?	19
1.3	Hvordan trene på å skrive jus?	19
1.4	Hva er jus?	21
1.5	Vis at du bruker rettskildelæren når du skriver jus	24

Kapittel 2

Hva er overbevisende juridisk argumentasjon?	26
---	----

2.1	Å skrive jus handler om å bruke tekst til å overbevise	26
2.2	Skriv godt norsk	26
2.3	Begreper	29
2.4	Tegnsetting	30
2.4.1	Kommaregler	30
2.4.2	Sett punktum	31
2.4.3	Start setningene med stor forbokstav	31
2.4.4	Bruk anførselstegn til sitater	32
2.5	Klarhet og enkel oppbygning av setninger	32
2.5.1	Entydighet	33
2.5.2	Enkelt språk	33
2.5.3	Unngå doble nektelser, men behold nyanser i språket	34
2.5.4	Om «jeg» og «vi» i teksten	36

2.5.5	Passivt eller aktivt språk – hvem er avsender?	37
2.5.6	Om ironi.....	38
2.5.7	Anførselstegn som bør unngås	38
2.6	Oppbygning av avsnitt.....	39
2.6.1	Om tvil.....	39
2.6.2	Si alt som er nødvendig.....	40
2.6.3	Pakk opp argumentasjonen	41
2.7	Tekniske tips for oppbygning av tekst	42
2.7.1	Avsnitt.....	42
2.7.2	Vær varsom med å klippe ut av en kilde og lime inn i din tekst.....	42
2.7.3	Overskrifter	43
2.7.4	Problemstillinger.....	43
2.8	Klarspråk	44
2.9	Introduksjon av hovedstruktur	44

Kapittel 3

Juridisk metode og rettskildelære		47
3.1	Rettslig grunnlag – overblikk over metode.....	47
3.2	Juridisk metode	50
3.2.1	Hva er juridisk metode?.....	50
3.2.2	Relevans: Hvordan tekster autoriseres som kilder.....	52
3.2.3	Slutning: Fortolkning av kilden – hvilket argument kan du utlede av den?	58
3.2.4	Vekt: Avveining eller harmonisering av argumentene	65
3.2.5	Struktur for regler – regelverkets fragmentariske karakter.....	71
3.3	Primære rettsgrunnlag på ulike rettsområder.....	72
3.3.1	Primære rettsgrunnlag i norsk intern rett.....	72
3.3.2	Primære rettsgrunnlag i norsk rett fra europeisk og internasjonal rett	74
3.4	Lovtekst: lov gitt av Stortinget og supplerende forskrifter	76
3.4.1	Relevansen av lovtekst	76
3.4.2	Prinsipper for fortolkning av lovtekst.....	77

3.4.3	Avveining av lovtekst mot grunnlov – <i>lex superior</i>	90
3.4.4	Avveining mellom lovtekst og menneskerett – lovfestet forrang	95
3.4.5	Avveining av to lovtekster med hel eller delvis motstrid	98
3.4.6	Avveining lovtekst mot EØS-regel.....	99
3.4.7	Avveiningsmodellen	102
3.5	Grunnloven som primært rettsgrunnlag	103
3.5.1	Typiske situasjoner der Grunnloven kan bli primært rettsgrunnlag.....	103
3.5.2	Tolkninger eller slutning fra Grunnloven	103
3.5.3	Grunnloven setter typisk rammer for lover	105
3.6	EØS-retts som primært rettsgrunnlag.....	106
3.6.1	Typiske situasjoner der EØS-retten reiser metodiske utfordringer.....	106
3.6.2	Prinsipper for fortolkning av EØS-retten.....	107
3.6.3	Avveininger av EØS-rett mot andre kilder.....	109
3.7	Høyesterettsdom som primært rettsgrunnlag.....	109
3.7.1	Kan dommer være primært rettsgrunnlag?.....	110
3.7.2	Slutning fra eller fortolkning av dommer	110
3.7.3	Vekt av en høyesterettsdom.....	112
3.8	Avtale og kontrakter som primært rettsgrunnlag.....	113
3.8.1	Individuelle rettsstiftende fakta som primært rettsgrunnlag – avtaler og kontrakter.....	113
3.8.2	Fortolkning av avtalens ordlyd	114
3.8.3	Hel eller delvis motstrid mellom avtaler og lover...	114

Kapittel 4

Oppbygging av juridiske resonnementer

	i praktikumsoppgaver	116
4.1	Innledning	116
4.1.1	Hvilke egenskaper tester praktikumsoppgaver? ..	116
4.1.2	Perspektivet for praktikumsoppgaver	117
4.2	Modell for å bygge opp et juridisk resonnement.....	117
4.2.1	Skap alltid struktur i det du skriver	117

4.3	Partenes krav og påstander som ramme for praktikumsbesvarelser	119
4.3.1	Krav og partenes påstander	119
4.3.2	Hver av tvistene reiser ulike krav og påstander	120
4.3.3	Å identifisere partenes krav	121
4.4	Rettslig grunnlag.....	125
4.4.1	Faktum samt partenes krav og påstander styrer hvilke rettslige grunnlag du bør ta opp	125
4.4.2	Nei, nei – hva er utgangspunktet?	128
4.4.3	Rettslig utgangspunkt på ulike områder	130
4.4.4	Hvilke rettslige grunnlag gir eksempeloppgavene oppfordring til å ta opp?	132
4.4.5	Rettslige grunnlag på ulike nivåer.....	136
4.4.6	Rettslig grunnlag som åpenbart ikke fører frem ...	137
4.5	Problemstilling	138
4.5.1	Innledning	138
4.5.2	Hvorfor bruke problemstilling i praktikumsoppgaver?	139
4.5.3	Åpen problemstilling.....	140
4.5.4	Informative problemstillinger	140
4.5.5	Betingelsesløse problemstillinger.....	141
4.5.6	Klart oppfylte vilkår eller problemstillinger	141
4.5.7	Problemstillinger på flere nivåer.....	142
4.5.8	Reformulering eller spissing av problemstilling ..	144
4.5.9	Vurderingstemaet – temaet som drøftelsen handler om	144
4.5.10	Eksempler på problemstillinger knyttet til de gjennomgående eksempeloppgavene	145
4.5.11	Oppsummering av eksemplene	148
4.6	Tolkningen av rettsregler.....	149
4.6.1	Innledning	149
4.6.2	Knytt argumentasjonen til rettskildefaktorene.....	150
4.6.3	Fortolkning av det rettslige utgangspunktet	150
4.6.4	Bruk av rettskildefaktorene i argumentasjonen....	151
4.6.5	Avveining eller harmonisering av rettskildefaktorer	159
4.7	Subsumsjon – oppfyller faktum vilkårene?.....	160
4.7.1	Generelt om subsumsjon	160

4.7.2	Hvordan bruke faktum i drøftelsen?	161
4.8	Drøftelsen: sammenhengen mellom problemstilling, tolkning og subsumsjon	164
4.8.1	Tre typer drøftelser.....	164
4.8.2	Balanse i drøftelsene.....	167
4.8.3	Si alt det som er nødvendig.....	168
4.8.4	Om argumentene.....	168
4.8.5	Ordne argumentene.....	169
4.8.6	Om vekting av argumentene.....	170
4.9	Konklusjonen	171
4.9.1	Svar på alle spørsmål	171
4.9.2	Utforming av konklusjonen	171
4.10	Subsidiære drøftelser.....	172
4.11	Skjematisk oppstilling av strukturen for en praktikumsoppgave	173

Kapittel 5

Eksempler på praktikumsdrøftelser med kommentarer ... 174

5.1	Innledning til å skrive praktikumsoppgaver	174
5.2	Arverettsoppgaven.....	175
5.3	Kontraktsrett – kjøpsrettsoppgaven	178
5.4	Erstatningsrettsoppgaven	187
5.5	Forvaltningsrettsoppgaven.....	199
5.6	Folkerettsoppgaven.....	207

Kapittel 6

Oppbygging av juridiske resonnementer i teorioppgaver.. 219

6.1	Innledning til å skrive teorioppgaver.....	219
6.1.1	Forskjellig perspektiv i teori- og praktikumsoppgaver.....	219
6.1.2	Likhet i grunnstrukturen for resonnementene	219
6.1.3	Tre hovedtyper teorioppgaver.....	220
6.1.4	Hvilke egenskaper skal teorioppgaver teste?	220
6.2	Hvordan tilnærme seg teorioppgaver?	221
6.3	Ulike typer teorioppgaver	222
6.3.1	Fortolkning av ordlyd.....	223

6.3.2	Om et juridisk begrep.....	224
6.3.3	Om vilkår eller følge	225
6.3.4	Oversiktsoppgaver	226
6.3.5	Spørsmålsoppgaver	228
6.3.6	Sammenligningsoppgaver.....	229
6.3.7	Samspillsoppgaver.....	230
6.3.8	Drøftingsoppgaver.....	230
6.3.9	Rettskildeoppgaver	231
6.4	Hoveddisposisjon	232
6.4.1	Fortolkning av ordlyd.....	232
6.4.2	Juridisk begrep	233
6.4.3	Vilkår eller følge	233
6.4.4	Oversiktsoppgaver	233
6.4.5	Spørsmålsoppgaver	235
6.4.6	Sammenligningsoppgaver.....	235
6.4.7	Drøftingsoppgave	235
6.4.8	Samspillsoppgave	236
6.5	Reelle hensyn i teorioppgaver.....	236
6.6	Triks til oppbygging av resonnementet i teorioppgaver.....	237
6.6.1	Om bruk av problemstillinger i teorioppgaver	237
6.6.2	Fremstilling av rettsreglene.....	238
6.6.3	Bruk av eksempler i teorioppgaver.....	241
6.7	Om innledningen til en teorioppgave.....	242
6.7.1	Generelt.....	242
6.7.2	Forklar hva oppgaven spør etter	242
6.7.3	Formuler en overordnet problemstilling for besvarelsen.....	243
6.7.4	Nevn hva som faller utenfor oppgavens rammer..	243
6.7.5	Plasser oppgaven i en større rettslig sammenheng	244

Kapittel 7

Kontrollspørsmål	245
7.1 Hva er kontrollspørsmål?.....	245
7.2 Eksempler	245
7.3 Forslag til løsning	247

Kapittel 8

Å skrive jus på eksamen digitalt	249
8.1 Digitale tekster	249
8.2 Overgangen hjerne – papir – digital tekst	250
8.3 Å forme en digital tekst	251
8.4 Generativ AI som verktøy for å utarbeide tekst	253
8.5 Teknisk skriving på pc	256
8.6 Lagringsrutiner	257
8.7 Kvalitetssikring	257

Kapittel 9

Et råd om oppkjøring til å skrive jus på eksamen	259
9.1 Prioriter de første sidene	259
9.2 Skriv deg opp til eksamen!	259

Kilder	261
Bøker	261
Artikler	261

Forord til *femte utgave*

Rettsstaten, jusen og jusstudiet er i endring. Siden fjerde utgave av *Å skrive jus til eksamen* ble utgitt i 2015, har det å skrive jus på eksamen endret seg dramatisk. Eksamen ble skrevet på papir med to gjennomslagsark. Nå skrives og leveres skoleeksamen digitalt. Jurister har en annen tilgang til digitale kilder og du har tilgang til digitale kilder i varierende grad på eksamen. Vi står også overfor utvikling av kunstig intelligens og anvendelse av den i det å skrive jus. Digitalisering endrer hvordan studenter bruker klipp og lim-funksjonen på en måte som skaper store utfordringer for utforming av juridiske tekster. Å skrive jus på en god måte er stadig like viktig.

Seks læresteder i Norge tilbyr 'master i jus'. Flere andre universiteter og høyskoler har bachelorstudier i jus. Noen av de juridiske lærestedene fokuserer mer på juridisk språk og på juridisk skrivning.¹ Dette er en viktig utvikling. Å studere jus handler i stor grad om å lære å skrive jus. Ved andre læresteder har skrivetreningen blitt redusert til én eller to obligatoriske innleveringer hvert semester. Dette er for lite til å bli god i å skrive jus. Da må du finne andre metoder for å trene på å skrive god jus.

Jeg underviste Atlas Undervisnings kurs i offentligrettslige og internasjonale fag fra oppstarten i 2004 til 2015. Kjernen i mitt pedagogiske opplegg er at man som student skriver én innleveringsoppgave til hver fredag. Atlas Undervisning retter oppgaven over helgen. Tirsdag får hver atlasstudent tilbakemeldinger om hva som var bra, og hva man må jobbe videre med. Studentene får tilbud om å skrive på nytt det som ikke fungerte, for virkelig å lære. Denne metoden for å lære å skrive jus til eksamen er uovertruffen og har vist veldig gode resultater. Les mer om skrivetrening på www.atlasundervisning.no.

1 Farsethås, Hans Christian (2021). Om råd, tips og veiledninger til praktiske juridiske oppgaver. Jussens venner, 45(1–2), 27–50.

Denne boken er én av to i en serie hvor den andre handler om å *skrive analyse- og masteroppgaver i jus* og er tilpasset viderekomne studenter og de som skriver avhandlinger.

Fra fjerdeutgaven var jeg en stor takk skyldig Peter Hallsteinsen som gav meg sine besvarelser på annenavdeling; takk skylder jeg også Julie Ambjørnsen og Susanne Hamre Skoglund for at jeg har fått bruke deres folkerettsbesvarelser. Takk til Kjetil Holo, Ingrid Lund og Andrea Hjorteset for at jeg har fått bruke deres erstatningsrettsoppgaver. Takk til mine hjelpelærere i Brasil 2008 Kristian Villersø Råum og Karoline Kreyberg for kvalitetssjekk på to av besvarelsene. En stor til takk til vitenskapelig assistent Alexander Rydberg Greaker ved Fridtjof Nansens Institutt som har hjulpet meg med å utvikle tipsene om å skrive jus digitalt til eksamen. Til femte utgave har min tidligere Atlasstudent Bård Bergersen kommet med nyttige innspill til avsnittet om bruk av kunstig intelligens.

I tiden fra fjerdeutgaven kom ut, har omfanget av etterutdanningskurs i jus økt. I arbeidet på Universitetet i Innlandet har våre studenter, kollegaer og jeg sett behovet for en kort fremstilling av praktisk juridisk metode. I femteutgaven av *Å skrive jus til eksamen* har jeg skrevet et kapittel om praktisk juridisk metode med to formål: Først, å fremstille juridisk metode på en praktisk måte slik at du som student på bachelor- eller masterstudiene i jus kan ta den i bruk i din skriving. For det andre å beskrive metoden kort, slik at du som ikke skal ta hele masterstudiet i rettsvitenskap, skal kunne lese dette kapittelet og få en tilstrekkelig oversikt over praktisk og teoretisk metode på en måte som setter deg i stand til å forstå og bruke juridisk metode.

Erik Magnus Boes *Grunnleggende juridisk metode* gir en innføring i rettskildelære og bredere om juridisk tenkning.² Det finnes også en rekke andre bøker om juridisk metode.³ I arbeidet med å skrive det nye kapittelet om juridisk metode i *Å skrive jus til eksamen* har jeg kikket på mange av disse, men først og fremst har jeg hatt et blikk rettet mot

2 Boe, Erik Magnus, *Grunnleggende juridisk metode*, 4. utgave, Universitetsforlaget, 2020.

3 Monsen, Erik, *Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk*, Cappelen Damm Akademisk, 2012; og Helgesen, Jan Erik, Torstein Eckhoff – *Rettskildelære*, 6. utgave, Universitetsforlaget, 2018 og Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, Universitetsforlaget, 2004; Bergo, Knut, *Rett praksis – lærebok i norsk juridisk metode*, Fagbokforlaget, 2022; Eng, Svein, *Rettskildelærens grunnlag*, Fagbokforlaget, 2022; Kolfaath, Eivind, *Ordlyd og resonnement*, Fagbokforlaget, 2023; Arnesen, Finn og Are Stenvik, *Internasjonalisering og juridisk metode*, Universitetsforlaget, 2009.

hvordan jus skrives i det praktiske liv. Formålet er ikke å presentere ny forskning angående juridisk metode, men å gi en innføring og gjøre metoden til et praktisk verktøy for deg.

Det aller viktigste skriverådet gir jeg allerede her: Skriv jus hver dag i studiet, slik at du øver inn metoden som en del av ditt daglige studium av retten.

Takk til studenter og kollegaer som på ulikt vis har bidratt til nok en utgave av denne boken som har guidet mange jusstudenter til å bli gode i å skrive jus til eksamen. Takksigelsene i tidligere utgaver gjentas! Jeg vil få takke Espen Dragstmo, Thomas Rønning og Henrik Sander for gode diskusjoner og tilbakemeldinger på metodekapittelet.

Feil og svakheter kan kun klandres meg. Når du finner en, håper jeg at du gir meg beskjed, så jeg kan rette den opp. Hvordan en skal skrive god jus, bør være gjenstand for diskusjon. De senere årene har det blitt mer diskusjon i juridiske tidsskrifter om hvordan man bygger opp gode juridiske tekster.⁴ I 2021 publiserte Hans Christian Farsethås en artikkel i Jussens Venner – «Om råd, tips og veiledning til praktiske juridiske oppgaver» – hvor han grundig drøfter styrker og svakheter ved ulike modeller for å bygge opp et resonnement. Jeg ønsker denne diskusjonen velkommen. Farsethås har pekt på utfordringer i det jeg skrev om i fjerdeutgaven av boken; i denne utgaven av boken har jeg svart på innvendingene og utviklet dem til anvendbare råd.

Én ting er sikkert: Utvikler du en bevissthet omkring hvordan du skriver og bygger opp en juridisk argumentasjon, vil du gjøre det bedre til eksamen enn en som ikke er bevisst på hvordan hen skriver.

Muito obrigado para meu parceiro de vida, Jonathan!

Lillehammer, 28. februar 2025

Morten Walløe Tvedt

4 Ørjasæter, Jo (2018) Litt om oppgaveteknikk i praktikumsbesvarelser. Jussens Venner, 53 side 54–69 og Lilleholt, Kåre, (2016) Krav til praktiske juridiske oppgavetekstar. Jussens Venner 51, side 61–67. Juridisk fakultet i Oslo har publisert en webside om tips og råd: <https://www.uio.no/studier/program/jus/fakultetsoppgaver/veiledning/>.

Forord til *første utgave*

Et skriftlig juridisk arbeid kan spaltes i de to elementene innhold og form. Innhold refererer til gjeldende rett, det er temaet for fremstillingene i enkeltfagene eller rettskildelæren. Denne boken konsentrerer seg om formen – hvordan du kan bygge opp gode juridiske resonnementer. Mens jeg har studert jus, har jeg savnet en veiledning som setter fokus på fremstilling av juridiske resonnementer. Jeg har skrevet denne boken med det for øye at den skal bli den boken jeg gjerne skulle ha lest da jeg begynte å studere jus.

[...]

Professor dr.juris Erik Boe, *professor dr.juris* Carl August Fleischer, *førsteamanuensis dr.juris* Inger-Johanne Sand og *dr.juris* Endre Stavang (i alfabetisk rekkefølge) har lest utkast til denne boken og gitt meg gode faglige tilbakemeldinger og korreksjoner.

Cand.jur. Lena Lundgreen, *stud.jur.* Bjørn-Erik Berggrav, *stud.jur.* Solveig Fagerheim Bugge, *stud.jur.* Andreas Bullen og *stud.jur.* Cecilie Elisabeth Schjatvet har lest flere utkast til boken og gitt tilbakemeldinger med det for øye at den skal hjelpe ferske studenter til å trene opp en god fremstillingsevne. Lena og Bjørn-Erik hjalp meg dessuten med å ferdigstille eksemplene på praktikumsbesvarelser.

Stud.jur. Eyvind Sandvik og *stud.jur.* Birgitte Staib har lest de tre første kapitlene i boken med grunnfagsstudenters blikk og gitt tilbakemeldinger slik at den blir tilpasset til deres behov og nivå.

Alle deres tilbakemeldinger har vært uvurderlige. Takk til dere alle. Feil og svakheter er selvfølgelig mitt og ikke deres ansvar.

Takk til Institutt for offentlig og internasjonal rett som lot meg beholde min vit.ass.-plass mens jeg skrev boken.

Takk til mamma og pappa for livet og at jeg har kunnet sitte uforstyrret på hytta.

Takk også til de av mine kjære venner som alltid er til stede når presset blir for stort.

Jeg setter stor pris på din tilbakemelding på innhold i og bruk av boken så vel i bejublende glede som i kompromissløs svinebanking. Til dette er e-post akademisk@cappelendamm.no bedre egnet enn en sen fredag i Frokostkjelleren.

Hvaler, 28. august 2000

Morten Walløe Tvedt

Innledning til Å skrive jus

1.1 Hvorfor bør du trene på å skrive jus?

Denne boken handler om hvordan du kan lære deg å skrive god jus. Å skrive jus er en treningssak, og du må finne din egen stil. Det finnes imidlertid visse koder eller grunntrekk i det å skrive jus. Disse prøver jeg å beskrive her. Dette er en bok du må bruke aktivt i din egen skrive trening. Les litt i den hver gang du skriver jus. Prøv deg frem. Bruk mine råd der du synes at de er gode, og velg andre løsninger når du vil det. Se på boken som en støtte til å utvikle din egen stil.

Når vi begynner på jusstudiet, får vi høre at *jus er et lesefag*. Sannheten er at jus er et skrivefag. De færreste advokatfullmektiger, stipendiater, førstekonsulenter eller dommerfullmektiger opplever at det de driver med er å lese; det er snarere å skrive. Alle juristene jeg kjenner bruker en stor del av sin arbeidstid til å skrive. Eksamen handler mer om å skrive enn om å lese. Derfor er det viktig å ha en god skriftlig fremstillingsevne. «Fremstillingsevne» høres ut som om det er en egenskap noen er født med og andre ikke. Sannheten er at den gode fremstillingsevnen kan trenes opp. Det du trenger er trening og veiledning. Du kan lære deg å skrive god jus. Jeg vet derfor at du som student har mye igjen for å trene mer på å skrive, også hvis du bruker litt av lesetiden til å trene på å skrive. I denne boken beskriver jeg fremgangsmåten for å strukturere tankene dine og omforme dem til en klar tekst. Når du løser oppgaver, disponerer fremstillingen og skriver ut resonnementene, spiller du som forfatter en sentral rolle. Du har full kontroll. Etter at du har overlevert teksten til leseren, må teksten stå på egne ben. Teksten og det skrevne ord er din eneste mulighet til å formidle tankene dine og forståelsen din av jusen. Det skrevne ord – teksten i seg selv må formidle alt du har forstått om temaet som er relevant for å svare på oppgaven. Leserens har ingen mulighet til å vite noe som helst om hva du *egentlig* har ment utover det du har skrevet. Teksten må formidle alt du vil si, så presist du kan, og ikke mer enn det leseren trenger for å følge din tankerekke. Denne boken tar sikte på å gi deg veiledning til å finne din egen form å skrive god jus på.

1.1.1 Hvilke egenskaper tester eksamen?

Eksamensoppgavene tester din evne til å finne og besvare problemene som oppgaven reiser. For å kunne identifisere de rettslige problemene må du være fortrolig med de spørsmålene læringskravene definerer som sentrale. Eksamen tester også din forståelse av jus og din evne til å fokusere på det sentrale. Det er mulig å ha god forståelse av jus og finne de interessante spørsmålene oppgaven reiser, men likevel ikke gjøre det bra til eksamen. Du må formidle din forståelse av jus og problemene oppgaven reiser, på en overbevisende måte til leseren. Teksten skal reflektere din fortrolighet med jus og din evne til å fokusere på det viktige og vanskelige i faget. Min erfaring fra kursundervisning og oppgaveretning er at du som student trenger en innføring i en måte å tenke på for å skrive jus. Denne boken tar sikte på å gi deg en slik innføring.

Eksamen tester deg i:

1. At du har forstått og lært deg «gjeldende rett» i de fagene du skal kunne;
2. At du kan benytte rettslige argumentbærere, rettskildefaktorer, til å løse de rettslige spørsmålene; og
3. At du kan fremstille det du har lært og forstått på en leservennlig måte.

1.1.2 Skrivetrening som metode for å lære jus

Når du skriver en oppgave eller en del av en oppgave, må du forstå det temaet du skriver om. Hvis du skriver om et emne du ikke har forstått, vil du som oftest bli klar over din manglende forståelse mens du skriver. Når noen retter eller kommenterer på teksten din, blir du som regel gjort klar over hvis du ikke har fått grepet på jusen.

En studieteknikk som kan fungere godt, er å ta utgangspunkt i læringskravene i faget du skal lære i denne delen av studiet. Hvert læringskrav stiller opp flere rettslige områder eller overordnede rettslige spørsmål. Ta utgangspunkt i ett og ett av læringskravene. Bruk hovedlitteraturen for å finne rettskildene og argumentene som er relevante for å strukturere en fremstilling eller en teorioppgave om temaet. Når du skriver en fremstilling av jus på denne måten, vil du

finne ut hva du har forstått og hva du må studere grundigere. Ved å studere på denne måten skjerper du oppmerksomheten din slik at du lettere husker det du leser.

1.2 Hvem skriver du til?

Når jurister skriver jus, har vi forskjellige lesere. Advokater skriver til sine klienter, motparten og domstolene. Professorer skriver til studenter og til alle som skal trenge dypt ned i et spørsmål. Når du skriver oppgaver, har fakultetet bestemt at du skal skrive som om leseren er en allment utdannet jurist, uten spesiell kompetanse på de juridiske emnene du skriver om. Det innebærer at du må bruke juridisk argumentasjon i din skriving. Du må forklare og resonnere på en overbevisende måte til de som allerede behersker det juridiske faget. Du må skrive «i jusen», det vil si skrive innenfor det om er akseptert metode. Det betyr at du må ta innover deg de kodene som gjelder for å skrive overbevisende jus, og anvende dem i teksten du bygger opp.

1.3 Hvordan trene på å skrive jus?

Johs. Andenæs skrev at: «Mange får en dårligere karakter enn nødvendig fordi de har for liten trening i å skrive oppgaver.»⁵ Slik hadde jeg det på studiet. Jeg leste for mye sammenlignet med hvor lite jeg skrev. Det er helt selvfølgelig at du må trene på å skrive for å bli bedre. Men i det Johs. Andenæs skriver her, ligger det en antakelse om at det å skrive oppgaver er en ferdighet som du benytter på eksamen og bare der. Jeg tenker annerledes om å skrive jus. Jeg tenker at siden jusen ligger i og bæres oppe av språket, er det å lære seg å skrive god jus en sentral del av det å studere jus og å mestre den juridiske profesjonen. Det betyr at å skrive jus ikke bare er et middel for å gjøre en god eksamen, men også et mål for ditt juridiske studium.

Gode, kritiske tilbakemeldinger er den beste hjelpen du kan få i arbeidet med skriftlig fremstilling. En venninne spurte meg en gang om hvordan jeg ville ha hennes tilbakemeldinger: «Vil du ha kompromissløs svinebanking eller søsterlig kjærlighet i kommentarene,

5 Andenæs, Johs. Innføring i rettsstudiet, 6. utgave, Cappelen Akademisk Forlag, 2002, på side 178.